

Секція: Інвестиції

ЩЕРБАН ТЕТЯНА ДМИТРІВНА

*доктор психологічних наук, професор
Мукачівського державного університету
м. Мукачево, Україна*

КОРОЛОВИЧ ОКСАНА ОМЕЛЯНІВНА

*старший викладач
Мукачівського державного університету
м. Мукачево, Україна*

ГОБЛИК ВОЛОДИМИР ВАСИЛЬОВИЧ

*доктор економічних наук, доцент
Мукачівського державного університету
м. Мукачево, Україна*

ФОРМУВАННЯ СПРИЯТЛИВОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ ДЛЯ МАЛИХ ПІДПРИЄМСТВ У ТРАНСКОРДОННОМУ РЕГІОНІ

Активізація інвестиційно-економічного співробітництва та диверсифікація його напрямів у межах транскордонних регіонів, сформованих на кордоні між Україною та ЄС, значною мірою визначаються характером інвестиційного клімату в межах кожного з них. Це зумовлюється тим, що особливості інвестиційного клімату визначають масштабність інвестиційних проектів, що реалізуються у відповідних транскордонних регіонах, чинять першочерговий вплив на пріоритетні напрями їхнього розвитку, а також забезпечують наявність позитивних стимулів для діючих та потенційних інвесторів щодо роботи на транскордонному ринку.

Інвестиційний клімат є також важливим чинником ефективної діяльності механізмів залучення прямих іноземних інвестицій у транскордонні регіони із третіх держав, насамперед із розвинених країн ЄС. Відтак, його роль у контексті поглиблення інвестиційно-економічного співробітництва у транскордонних регіонах в умовах євроінтеграції

суттєво зростає. Особливо це стосується малого бізнесу, що найбільш ефективно забезпечує зайнятість населення в прикордонних регіонах України.

Однією з характерних особливостей формування інвестиційного клімату в прикордонних областях України є можливість збільшувати обсяги залучених іноземних інвестицій завдяки поліпшенню інвестиційного клімату, розвитку інституційного середовища та активізації транскордонної співпраці. З огляду на це, особливого значення для ефективної роботи місцевих органів влади з іноземними інвесторами набуває вивчення та узагальнення відповідного світового досвіду, а також його адаптація до інституційного середовища кожного регіону.

Важливе значення з точки зору визначення рівня інвестиційної конкурентоспроможності регіону, участі малих підприємств, має дослідження найбільш ефективних механізмів реалізації регіональної інвестиційної діяльності. На думку деяких вітчизняних науковців, єдиною реальною можливістю отримати кошти для реалізації проектів з розвитку, модернізації, розширення існуючих виробництв, залученню підприємців, а також створення нових підприємств малого бізнесу є звернення саме до іноземних джерел інвестиційних ресурсів.

Особливо ефективно та дієво цей механізм може застосовуватися у прикордонних регіонах. Враховуючи розширення Європейського Союзу до кордонів України, західні області нашої держави (Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька) отримують додаткові переваги та шанси у боротьбі за інвестиції провідних європейських компаній. Цьому сприяє як їх вигідне економіко-географічне розташування, так і наявний ресурсний, трудовий і природний потенціал. Відтак, при розробленні стратегій соціально-економічного розвитку та реалізації регіональної економічної політики в цих областях на чільне місце виходить проблематика формування сприятливого інвестиційного

клімату, залучення населення до роботи в малих підприємствах.

Не зважаючи на те, що упродовж останніх років прямі іноземні інвестиції в економіку України та її прикордонних регіонів надходять, вони до цього часу не набули тієї значимості, яку мають для регіонального розвитку сусідніх країн, зокрема Польщі, Словаччини, Угорщини тощо. Відтак, іноземне інвестування залишається недостатнім, що обмежує можливості його використання як ефективного інструменту модернізації регіональних економік та залучення в прикордонні області України передових технологій та інновацій з держав ЄС.

Оцінюючи стан розвитку та роль механізму іноземного інвестування в українській регіональній інвестиційній діяльності, зазначимо, що іноземні інвестиції становлять у різних регіонах лише 3-8 відсотків від загальної кількості інвестованих коштів. Це свідчить про низьку зацікавленість іноземних підприємців до інвестування в економіку України та її регіонів, що є наслідком двох основних чинників: по-перше, високого рівня ризикованості інвестиційних операцій у державі; по-друге, низького рівня поінформованості закордонних інвесторів про перспективні об'єкти для інвестування в межах окремих регіонів.

До основних бар'єрів на шляху залучення іноземних інвестицій в економіку прикордонних регіонів України слід також віднести:

- політичну нестабільність, зумовлену наявністю дисфункціональних конфліктів у середовищі регіональних еліт;
- забюрократизованість та непрозорість дозвільної системи як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях;
- низький рівень захищеності прав інвесторів, неефективність судової системи, поширення рейдерства, що супроводжується низкою конфліктів між іноземними інвесторами та представниками регіональних еліт, органів виконавчої влади та місцевого самоврядування в окремих областях України;

- відсутність достатньої кількості якісних інвестиційних пропозицій з боку органів місцевого самоврядування та підприємницьких структур;
- незадовільний стан комунальної і транспортної інфраструктури більшості регіонів нашої держави, непідготовленість земельних ділянок, зокрема в частині забезпечення належної якості їх технічної інфраструктури;
- недостатнє інформаційне забезпечення та низька якість супроводу інвестиційних проектів на регіональному рівні.

З цього можна зробити висновок, що значний ресурс підвищення інвестиційної конкурентоспроможності регіонів України зберігається саме на рівні окремих регіонів, насамперед прикордонних, прилеглих до зовнішнього кордону ЄС. Для реалізації наявного інвестиційного потенціалу цих регіонів необхідно удосконалювати чинні механізми роботи з іноземними інвесторами, використовувати підприємницький досвід його жителів, а також створювати нові, з урахуванням передового досвіду розвинених держав світу. Саме це дозволить сформувати надійне підґрунтя для розвитку стратегічного співробітництва з іноземними інвесторами та забезпечити надходження довгострокових вкладень в реальний сектор регіональних підприємницьких структур. Основними проблемами інвестиційного клімату транскордонних регіонів, сформованих на кордоні між Україною та ЄС, залишаються слабкий розвиток прикордонної інфраструктури, передусім з огляду на недостатню кількість прикордонних пунктів пропуску, невідповідне інституційне забезпечення інвестиційної діяльності, низька якість людського капіталу та проблеми в розвитку підприємницького середовища прикордонних регіонів, що виливається в інертність транскордонного бізнесу. Удосконалення також потребує наявна науково-освітня база, насамперед у контексті підвищення рівня інноваційної спроможності вказаних регіонів.